Гордєєва І.О., **к.***т.н., доцент,*
Український державний університет науки і технологій, м. Дніпро, Україна

ПЕРЕШКОДИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МІЖНАРОДНОМУ ВИМІРІ

Процеси зближення інституційних рамок у світовій економіці, зростання значення знань, технологій, досвіду, ідей, а також спрощення доступу до інформації та її пошириності, актуалізували питання захисту інтелектуальної власності (ІВ), а тим самим і цієї дослідницької галузі.

Тенденції розвитку системи правової охорони ІВ є похідними від тенденцій розвитку економіки, яка, перш за все, характеризується зростанням її наукоємності та виходом за межі державних територіальних кордонів [1].

Роль ІВ в міжнародному вимірі величезна і в найближчі роки безумовно зростатиме, а в науковій спільноті не вщухають дискусії щодо предмета, обсягу та тривалості захисту ІВ, тощо.

В міжнародному вимірі звичайно існують спільні перешкоди ефективного захисту ІВ, що пов'язані з глобальними проблемами охорони ІВ. Ці перешкоди безпосередньо впливають і кожну державу окремо: її економіку, технологічний розвиток, торгівлю, тощо.

Метою дослідження є виявлення спільних в міжнародному вимірі перешкод правової охорони ІВ та їх критичний аналіз.

Наразі виділяють дві основні категорії ІВ: «авторське право і суміжні права» та «патентне право» (право промислової власності) [2]. Вони відрізняються основним чином способом надання виключного права. Права на промислову власність надаються компетентним органом, підлягають внесенню до реєстру, а обсяг захисту визначається в документах, поданих до органу. У випадку авторських прав і суміжних прав, надання виключного права не потребує жодних формальностей, а право фактично виникає одночасно в усіх країнах світу. В Україні, звичайно, можна отримати правоохоронні документи і на авторське право, звернувшись до державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (УКРНОІВІ).

В міжнародному масштабі питання, пов'язані з ІВ, не кодифіковані та не зібрані в єдиному правовому акті. Як наслідок, на державному рівні в різних країнах вони можуть бути захищені іншими законами або взагалі не захищені у деяких державах. Закон про ІВ є виключним правом, а це означає, що має територіальний характер. Ця особливість ІВ додатково перешкоджає спробам порівняти системи захисту ІВ та їх ефективність у міжнародному вимірі.

На ефективність захисту ІВ впливають, як державні законодавчі акти, так і регіональні угоди та міжнародні конвенції. До основних міжнародних конвенцій

відносяться: Паризька конвенція 1883 р., переглянута Паризька конвенція, Бернська конвенція 1886 р., переглянута Бернська конвенція, переглянута Стокгольмська конвенція 1967 р., переглянута Паризька конвенція 1971 р., створення WIPO (Всесвітньої організації інтелектуальної власності), як спеціалізованої установи ООН, Генеральна угода про Мита та торгівлю (GATT), Угоди TRIPS, Пост-TRIPS Угоди, Угоди АТКТ (доступ до даних про знання) та Угода ACTA (Торговельна угода про боротьбу з контрафакцією).

Необхідно підкреслити, що з точки зору сучасної форми захисту ІВ, найбільш важливою вважається Угода TRIPS, яка є одним з додатків до Угоди про створення Всесвітньої організації торгівлі (ВОТ), підписаної 15 квітня 1994 року. Це перший повний набір принципів, що стосуються захисту ІВ. Згідно з цією угодою вимагається, щоб кожен діючий чи майбутній член ВОТ, прийняв і здійснював мінімальні стандарти захисту ІВ. Україна від 16 травня 2008 року є 152-м повноправним членом ВОТ. TRIPS регулює захист в усіх областях ІВ, проте через різноманітність областей, що підлягають захисту, припускається, що патентні права є барометром системи захисту прав власності.

З точки зору вимірювання захисту ІВ введення мінімальних стандартів, призводить до додаткових проблем та перешкод, пов'язаних з міжнародними порівняннями. Деякі країни виконують тільки мінімальні вимоги, тоді як правові норми, що діють в інших державах, можуть бути більш обмежувальними. Порівняння рівня та якості захисту ІВ в такій ситуації стає значно складнішим. Методологічні побоювання викликає порівняльний аналіз захисту відповідно до різних принципів, які діють у різних країнах.

На відміну від мінімальних стандартів, уніфіковані стандарти впроваджують систему документації, що створена за єдиними правилами та вимогами [3]. Проте існування відповідних положень недостатнє для забезпечення захисту відповідної категорії. Він ефективний лише тоді, коли закони про захист ІВ належним чином оформлені та відповідно розміщені в державному правопорядку та де це можливо їх ефективне і швидке виконання.

Актуальність подальших досліджень полягає в порівнянні міжнародного рівня захисту ІВ, ефективності державних інституцій та впливу цього захисту на всі аспекти економічного життя, а отже, як наслідок, вимагає створення системи показників захисту ІВ. Проте специфічний характер самого поняття ІВ призводить до того, що створення показника її захисту викликає багато труднощів.

Список використаних джерел:

1. Андрощук Г. О. Розвиток глобальної міжнародної системи правової охорони інтелектуальної власності / Г. О. Андрощук, Л. І. Работягова // Питання

інтелектуальної власності : збірник наукових праць. - 2018. - Вип. 15. - С. 6-35. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/15673 (дата звернення: 31.03.2023).

2. Правове регулювання інтелектуальної власності в Україні. Міністерство Юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4487 (дата звернення: 31.03.2023).

3. Класифікатор управлінської документації НК 010:2021. Національний класифікатор України. URL: https://undiasd.archives.gov.ua/doc/klasifikator.pdf (дата звернення: 31.03.2023).

Гордієнко О. М., *студентка,*
Науковий керівник: к.е.н. Сафонік Н.П.
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРЕВЕНТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ПІДҐРУНТЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ

В сучасних умовах трансформаційних перетворень актуалізуються питання щодо своєчасного реагування на вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища з метою реагування на зміни та забезпечення відповідного рівня конкурентоспроможності суб’єктів господарювання. Це в свою чергу зумовлює необхідність застосування принципів превентивного управління як необхідної передумови попередження виникнення кризових явищ, особливо в контексті відбудови України.

Превентивне управління – це вид управління, спрямований на доцільне виявлення ранніх ознак настання кризових явищ для запобігання негативним процесам у функціонуванні підприємства з метою підвищити ймовірність збереження стійкого розвитку. Під превентивним управлінням можна розглядати управління, яке «передбачає формування систем заходів, що націлені на запобігання, недопущення чи усунення виникнення несприятливих явищ, що здійснюють негативний вплив на діяльність підприємства шляхом використання можливостей управлінського потенціалу» [1, с. 126] та «характеризується гнучкістю і мобільністю, а застосування відповідних інструментів і методів впливає на підвищення ефективності функціонування суб’єктів управління шляхом постійного моніторингу та забезпечення запобігання виникненню кризових ситуацій» [2, с. 45].

У разі запровадження антикризових заходів виникає необхідність зміни підходів до розробки та реалізації загальної стратегії розвитку та стилю управління. Це в свою чергу обґрунтовує необхідність використання інструментів